

امارت اسلامی افغانستان

وزارت ارشاد، حج و اوقاف

ریاست ارشاد و انسجام امور مساجد

آمریت ارشاد و دعوت

مدیریت عمومی تنظیم خطبه ها

رهنمای خطبه روز جمعه مؤرخ: ۱۴۴۳/۷/۱۶ هجری قمری مطابق ۱۴۰۰/۱۱/۲۹ هجری شمسی

تربیه سالم اولاد

إن الحمد لله نحمده ونستعينه ونستغفره ، ونعوذ بالله من شرور أنفسنا وسيئات أعمالنا ، من يهده الله فلا مضل له ، ومن يضل فلا هادي له و أشهد أن محمدا(صلوات الله عليه وسلامه) الذي حثنا على تربية الانجال والاجيال وعلى آله وصحبه اجمعين، أما بعد.

اهمیت تعلیم و تربیه اولاد:

اولادیک نعمت بزرگ الهی است طوریکه قرآن کریم میفرماید: {وَجَعَلْتُ لَهُ مَالًا مَمْدُودًا. وَبَيْنَ شُهُودًا} المدثر: ۱۳-۱۲

ترجمه: و باز اورا مال زیاد دادم و اولاد حاضر.

همچنان اولاد زیب و زینت دنیا است طوریکه الله تعالی فرموده است: {الْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا} الكهف: (۴۶)

ترجمه: مال و اولاد زینت زندگی دنیا است.

در عین حال تربیه سالم و اصلاح اولاد مسئولیت پدر و مادر است.

در دین مقدس اسلام تعلیم و تربیه سالم اولاد از جمله موضوعات مهم است ، که دین مقدس اسلام بر آن تأکید کرده ، بخاطر اینکه تربیه اولاد در حقیقت تربیه نسل ها و جامعه آینده بشمار میرود .

په عین حال که اولاد اصلاح او سالمه تربیه د مور او پلار په غاره یو مسئولیت دی.

در نصوص اسلامی به تربیه اولاد توجه بیشتر شده است ، تربیه سالم اولاد بخاطر این مهم است که اطفال برای ساخت جامعه سالم زیربناء هستند ، آینده جامعه به اطفال بستگی دارد ، اگر اطفال ما درست تربیه شوند جامعه ما نیک بخت خواهد شد اگر به تربیه سالم اطفال توجه نشود خدای نخواستہ آینده جامعه به مشکلات گوناگون روبرو خواهد شد.

تربیه سالم اسلامی اولاد بسیار اهمیت دارد چراکه تربیه اولاد در واقع تربیه فامیل ، قریه ، کوچه ، مکتب و اصلاح جامعه است که فضیلت بزرگ دارد ، برای والدین و اولاد سعادت و کامیابی دنیوی و اخروی است چنانچه الله تعالی

جل جلاله میفرماید: {يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ} التحريم: ۶

ترجمه: ای کسانی که ایمان آورده اید خود و خانواده خود را از آتش دوزخ نگهدارید که در گيران آن انسانها و سنگ ها است.

از حضرت علی کرم الله وجهه در تفسیر این آیت چنین آمده است: (عن علی : فی قوله {قوا أنفسكم وأهلیکم ناراً} قال علموا أنفسکم وأهلیکم الخیر وأدبواهم) جامع الأحادیث للسیوطی

ترجمه: خود و خانواده خود را خیر و ادب بیاموزانید.

در آیه دیگری خداوند متعال جل جلاله میفرماید: { وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا} طه: (۱۳۲)

ترجمه: خانواده خود را به نماز امر کنید و خودتان هم به ادای نماز استوار باشید.

رسول الله صلی الله علیه وسلم میفرماید: «كُلُّكُمْ رَاعٍ وَكُلُّكُمْ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، الْإِمَامُ رَاعٍ وَمَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَالرَّجُلُ رَاعٍ فِي أَهْلِهِ وَهُوَ مَسْئُولٌ عَنْ رَعِيَّتِهِ، وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا وَمَسْئُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا» البخاري.

ترجمه: رسول الله صلى الله عليه وسلم میفرماید: همه تان چوپان و مسئول از زیر دستان هستيد، امير مسئول و حفاظت کننده رعيت ميباشيد، مرد مسئول خانواده خود است زن خانه شوهر مسئول اولادهاى است. در يك حديث ديگرى آمده است: «مُرُوا أَوْلَادَكُمْ بِالصَّلَاةِ وَهُمْ أَبْنَاءُ سَبْعِ سِنِينَ وَاصْرُبُوهُمْ عَلَيْهَا وَهُمْ أَبْنَاءُ عَشْرِ سِنِينَ وَفَرِّقُوا بَيْنَهُمْ فِي الْمَصَاجِعِ». سنن أبى داود-ن

ترجمه: اولادهايتان را در سن هفت سالگى به نماز امر كنيد و قتيكه به سن ده سلگى رسيدند در صورت ترك نماز آنها را بزنيد و بستر خواب شان را از يك ديگر جدا نماييد.

در حديث ديگرى آمده است: وعن أنس - رضي الله عنه - ، عن النَّبِيِّ - صلى الله عليه وسلم - ، قَالَ: (مَنْ عَالَ جَارِيَتَيْنِ حَتَّى تَبْلُغَا جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَنَا وَهُوَ كَهَاتَيْنِ) وَضَمَّ أَصَابِعَهُ . رواه مسلم .

ترجمه: كسى كه دو دختر را تربيه نمايد تا اينكه به بلوغ برسد من و اين شخص با من در روز قيامت ميباشند پيامبر صلى الله عليه وسلم به انگشت سبابه و وسطى اشاره كرد.

امام نووي رحمه الله در تفسير جمله (عال) چنين فرموده: (قام عليهما بالمؤنة والتربية) ضروريات شان را بر آورده ساخته و آنها را تربيه كند. شرح النووي على مسلم

در حديث ديگرى آمده است: (عَنْ جَابِرِ بْنِ سَمُرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: «لَأَنْ يُؤَدَّبَ الرَّجُلُ وَلَدَهُ خَيْرٌ لَهُ مِنْ أَنْ يَتَصَدَّقَ بِصَاعٍ») سنن الترمذي

ترجمه: حضرت جابر بن سمره رضي الله عنه روايت شده كه رسول الله صلى الله عليه وسلم فرموده است: مردى اولاد خود را ادب نشان ميدهد اين بهتر است از اينكه يك پيمانه خيرات كند.

رسول الله صلى الله عليه وسلم میفرماید: «مَا نَحَلَ وَالِدٌ وَوَلَدًا مِنْ نَحْلٍ أَفْضَلَ مِنْ أَدَبٍ حَسَنٍ» سنن الترمذي

ترجمه: هيچ تحفه اى از طرف پدر براى فرزندان با ارزشتر از ادب نيست. در منابع بيش شماری چنين آمده است كه در سابق علماء و اشخاص نيك تلاش بيشتر داشتند بخاطر تربيه سالم فرزندان، مربيان خاصى انتخاب مى نمودند، نتيجه تلاش آنها اين بود، كه به جامعه اسلامى علمای دينی، اشخاصی سياست مداران و ورزيده و اشخاص با تجربه تقديم می کردند.

فرزندان نزد پدر و مادر امانت هستند، اگر تربيه سالم شوند، در جامعه اى آينده اشخاص نيك، صالح تقديم خواهند شد.

حجت الاسلام امام غزالی رحمه الله عليه درباره تربيه اولاد چنين نوشته است: (اعلم أن الطريق في رياضة الصبيان من أهم الأمور وأوكدها والصبيان أمانة عند والديه وقلبه الطاهر جوهره نفيسة ساذجة خالية عن كل نقش وصورة وهو قابل لكل ما نقش ومائل إلى كل ما يمال به إليه فإن عود الخير وعلمه نشأ عليه وسعد في الدنيا والآخرة وشاركه في ثوابه أبوه وكل معلم له ومؤدب وإن عود الشر وأهمل إهمال البهائم شقي وهلك وكان الوزر في رقبة القيم عليه والوالي له) [إحياء علوم الدين]

ترجمه: بدانيد كه تربيه اولاد از مهمترين و ضرورى ترين كار به شمار ميرود اطفال نزد پدر و مادر امانت اند، قلب اطفال يك قلب پاك و صاف است از هر نوع نقشه و تصوير خالى است و قلب آنها قابليت هر نوع نقشه و تصوير دارند و به هر طرفى كه ميلان داده شود، به همان طرف ميلان مى كند، اگر به كارهاى خير و نيك عادت و آموزش داده شود بر همان بزرگ ميشود كه اين كاميابى دنيوى و اخروى او خواهد بود، پدر و مادر و معلم وى در اجر و ثواب شريك خواهد بود. اگر اطفال به كارهاى بد عادت داده شوند به مانند چهار پاين به آنها هيچ نوع توجه صورت نگیرد او يك انسان شقى و بدبخت به بار خواهد آمد گناه او بر گردن متولى تربيت او خواهد بود.

◀ تربيه و حفاظت جسمى اولاد:

دردين مقدس اسلام به تربيه جسمى اولاد توجه خاص نموده است بخاطر صحت جسمى اولاد توجه خاص و راه هاى گوناگونى را جستجو نموده:

- آموختن براى اطفال استعمال نمودن مسواك و توجه كردن به صحت خود .
- آموختن براى اطفال كه به وقت به خواب برود .
- آموختن اذكار مسنونه .
- آموختن براى اطفال گرفتن ناخون ها كم كردن موى سر و ديگر عادت دادن به مسائل مربوط به حفظ الصحه.
- براى اطفال آب بازى و اسپ سوارى را آموختن .
- مهيا كردن زمينه ورزش مناسب حال براى اطفال .

◀ تربیه عقیده اولاد :

از اینکه اطفال و اولاد ها به نزد پدر و مادر و سرپرست امانت هستند و ایشان در باره تربیه سالم اینها مسئول اند. خصوصاً در مورد عقیده شان مورد پرسش قرار خواهند گرفت، زیرا که کامیابی و ناکامی، نیک بختی و بدبختی اولاد ها و همچنان در آخرت رفتن به جنت به عقیده سالم ارتباط دارد، و تربیه عقیدوی نسبت به تربیت جسمی مهمتر است.

بناءً بالای پدر، مادر و سرپرست ضروری است که اولاد خود را به عقیده مقدس اسلام تربیت نمایند.

ساختن عقیده اطفال به طریق ذیل است:

- در خورسالی برای او آموختن کلمه توحید.
- آموختن محبت الله و رسول الله صلی الله علیه و سلم و اصحاب کرام و همه بزرگان دین و غرس محبت نسبت به ایشان در قلبهای اطفال.
- بیان کردن داستان ها و قصه هایکه اطفال را به محبت به دین تشویق و در قلب آنها محبت دین پیدا شود .
- اطفال را آموختن تلاوت قرآن کریم و کوشش شود که سورت های قرآن کریم حفظ نماید.
- معنی قرآن کریم را به اطفال آموختن .
- احادیث نبی علیه الصلاة والسلام را برای اطفال یاد داد.
- عادت دادن اطفال به عبادت کردن .
- اطفال را همراهی خود به مسجد بردن تا اینکه آداب مسجد را یاد بگیرند.
- اطفال را در حلقات علمی بردن.

◀ تربیت عبادی اولاد :

- تربیه کردن اولاد به عبادت به صبر و وقت ضرورت دارد.
- این خبر درست نیست که ما اطفال را در حین طفولیت تربیت نکرده تا اینکه به سن جوانی برسند و آنها را به عبادت کردن امر کنیم بلکه ضروری است که در وقت طفولیت آنها را به عبادت ماننده خواندن نماز مطابق عمر آنها به گرفتن روزه و به عبادات نفلی تدریجاً عادت دهیم .
- در تربیه و آموزش اولاد آموزگار قدوه و الگو برای اطفال نقش مهم دارد اگر ما نماز خود را نخوانیم آموختن نماز برای اولاد مشکل خواهد بود زیرا که گفتار و عمل ما با دیگر متضاد خواهد بود.
- امر کردن اولاد به عبادت باید جنبه های ترغیبی و تشویقی داشته باشد که این طریقه برای اطفال موثر خواهد بود.
- باید ما اطفال را در عبادت شریک و همراه خود برای ادای عبادت ببریم .
- برای عبادت اولاد مهم است که محیط سالم آماده شود برای عبادت کردن در خانه دیدن و شنیدن و در خانه همه اسباب عبادت را مهیا کردن در تربیه اولاد نقش خاص دارد بجای تماشای تصاویر، فلم و سریال ها تلاوت قرآن کریم مسابقات علمی و دیگر اشیاء کار گرفته شود.
- برای اولاد از سیرت و اخلاق رسول الله صلی الله علیه و سلم معلومات ارائه کردن .
- و همچنان سیرت اصحاب کرام تابعین و اشخاص نیک و افعات سمعی و بصری در خانواده زیاد کردن .
- تشویق کردن اولاد ها به حفظ قرآن کریم .
- تشویق کردن اولاد به نیکی و کارهای نیک و اخلاق نیک نمودن.

◀ **تعلیم دادن اولاد در باره نیکی به پدر و مادر:**

نیکی به پدر و مادر موضوع مهمی است که باید برای اطفال تعلیم داده شود و به بطور عموم وظیفه برادران بزرگ کاکا، ماما، استاد است که اطفال را به ارتباط نیکی به پدر و مادر تعلیم دهند

• احترام پدر و مادر امر طبیعی نبوده بلکه نیکی به پدر و مادر یک امر کسبی بوده که باید به اولادها فهمانده شود.

• علماء و استادان باید اطفال را تلقین کنند که نیکی به پدر و مادر و کمک کردن به آنها اجر و ثواب دارد.

• برای اطفال عاقبت نافرمانی پدر و مادر هم روشن شود.

• اگر اولاد در حق پدر و مادر نافرمانی نمایند باید به تقصیر شان متوجه شوند.

• برای تربیه اولاد عملکرد و کرکتر بزرگان بسیار مهم است و در این حصه بی پرواهی زیان بار است.

در تربیه اولاد نقاط ذیل مراعت گردد:

۱. توجه به نظافت و صفایی اولاد.

۲. در تزئین و آرایش اطفال زیاده روی نکنید، اگر بچه باشد موی های اش کم کنید و اگر دختر باشد از پوشاندن زیورات و طلا خودداری شود، زیرا این کار باعث می شود تا دختران به زیورات میلان زیاد پیدا کنند.

۳. اطفال را به دادن صدقه و خیرات به نیازمندان عادت کنید.

۴. اگر بچه باشد آن را به پوشاندن لباس سفید ترغیب دهید.

۵. همه خواسته های ایشان را برآورده نکنید، که به اسراف و زیاده روی عادت می کنند.

۶. اطفال را از زیاده گویی و گپ زدن به صدای بلند بالخصوص اگر دختر باشد منع نمایید.

۷. اولاد را از خصلت های ناپسند ذیل منع نمایید: قهر شدن، غضب کردن، دروغ گفتن، دزدی، تهمت زدن، حرص نمودن، فریب دادن، بدون فایده گپ زدن.

۸. اگر کدام عملی ناخوشایندی را مرتکب شدند، باید برایش جزای مناسبی بدهید تا به عملکرد خود متوجه شوند.

۹. زمانیکه توانستند به مدرسه و مکتب بروند، قرآن کریم برای شان بیاموزید.

۱۰. کوشش نمایید که برای اولاد تان هنر ویا کسبی یاد دهید، تا در وقت ضرورت محتاج دیگران نباشد.

۱۱. اطفال را تشویق نمایید که کار کنند و در کارهای خانه همکاری نمایند، تا به تنبلی و سستی عادت نکنند.

۱۲. دختران باید کارهای خانه مانند پخت و پز، دوختن کالا و غیره یاد گیرند.

۱۳. اگر طفلی کار درست انجام دهد، باید تشویق شود آن انعام هم برای داده شود.

۱۴. برای اطفال آداب و طریقه مسنون خوراک بیاموزید، آداب مجلس، و احترام بزرگان برای شان یاد دهید و خصلت های ناپسند آنها را دور نگه دارید.

۱۵. برای اطفال دعاهای مسنون مانند: دعاء آذان، دعاء دخل شدن به خانه و مسجد و دیگر دعاهای مسنون برای شان یاد دهید.

والسلام علیکم ورحمة الله وبرکاته.